

Forfatter: Aarestrup, Emil

Titel: Udvalgte digte

Citation: Aarestrup, Emil: "Udvalgte digte", i Aarestrup, Emil: *Udvalgte digte*, udg. af Dan Ringgaard , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1999, s. 306.  
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-aarestrup07val-shoot-idm139875152911584/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Udvalgte digte

Sorgesangen

- 145 *Choral(en)*: her i sin katolske betydning: korets gregorianske sang, jf. næste strofe.

Det Sidste

- 145 *hulde*: skon, yndig.

Andre digte

Digte før 1838

Afsnittet indeholder alle digte skrevet indtil dec. 1837 på nær de i Aarestrups levetid offentliggjorte. Det sidste gælder dog ikke digtet »Dranken Barthold« (s. 208).

Idyll

Sandsynligvis fra 1824.

Verse målet er et hexameter: seksfodsvers med cæsur i daktyler (- - -). Hver af de fire daktyler samt sidsteleddet kan udskiftes med en sponde (- -).

Digtet imiterer Oehlenschlägers »Idyl« i »Sanct Hansaften-Spil« fra *Digte* (1803), jf. n.t.s. 29 og 98.

- 151 *svlige*: friske, sunde, fyrige (højtideligt el. ironisk). – *Svoven*: pilsken. – *Vidier*: afskårne, tynde, bøjelige grene. – *Flipper*: snipper. – *Huld*: fyldighed. – *Glu*: barn el. ung pige. – *Amagerland(et)*: landdistrikterne på Amager.
- 152 *age*: kore. – *hovisk træer*: træer fornemt. – *politiske*: listige. – *Saftkys*: nok et kraftigt kys. – *smilende*: smilende. – *alt*: her nok: allerede; folkevisesalluderende. – *Palmkort*: palmemonstret bort på et tojstrykke. – *(Sole)taft*: glat, lærredsagtigt, vævet (silke)stof. – *Filsbeen*: elfben. – *Skoflækkern* el. skoflikkeren: ofte nedsættende om en person, der ernærer sig ved at reparere fodtøj. – *Bægtraad*: el. begrip; skomagernes tjærede sytråd.
- 153 *skotskudrede*: skotskternede. – *Modest*: slag, der dækker skuldre og bryst. – *Høvøgarn*: (hjemme)vævet stof af hør tilsat uld el. blot tøj vævet af forskelligt garn.

Ved Viol-Urnen –

If. Friis fra 1818.

Digtformen er en sonet: digt opdelt i to kvartetter (strofer på 4 vers), der ofte er billedlige, efterfulgt af to terzetter (strofer på 3 vers), der ofte er reflekterende, typisk i jambiske (- -) femfodsvers.

- 153 *(Viol-)Urne(n)*: her blomsterkrukke; konnotation til den typiske betydning krukke til dødes aske, grav el. billedligt om død. – *kjærlig*: om, elskovsfuld. – *forsand*: i sandhed.

Oehlenschlägers Collegium

If. Friis fra 1818.

Digtformen er en sonet, jf. ovenfor.

- 154 *Oehlenschläger*: se n.t.s. 29. – *Collegium*: universitetsforelæsning; Oehlenschläger var professor i æstetik ved Københavns Universitet, og Aarestrup fulgte hans forelæsninger. – *Onyx(ens)*: agat med afvekslende lyse og mørke farvelag. – *Alfer*: se n.t.s. 20 – *Zephyr(bæven)*: se n.t.s. 101. – *Musapæsten*: Apollon, se n.t.s. 159.

Sørgedragten

Senest fra 1817.

- 154 *Vinak(skye)*: røgelse.
- 155 *Cæcilia*: kirkemusikkens helgeninde.

Elegie

If. Friis fra 1820.

Sml. s. 228 og SS bd. 1, s. 178.

Verse målet er et elegisk distichon: et hexameter (se n.t.s. 151) efterfulgt af et pentameter: femfodsvers i daktyler (- - -), der lejlighedsvis veksler med trokæer (- -), og med sammenstød af to trykstærke stavelser i midten af verset.

- 156 *Hauge(s)*: have. – *skrantner*: skranter, sygner hen. – *wanker*: vandrer. – *twilsomt*: uklart.

Elegie

If. Friis fra 1820.

Sml. m. ovenstående digt og s. 228-229.

Verse målet er et elegisk distichon, jf. foregående digt.

Digterskjæbne

Datering: før 1825.

- 156 *Pog*: dreng. – *Creatur*: skabning.  
157 *nøbler*: taler lærmende.

Du! Du! Du Sode ...

Datering: 1832.

- 157 *Snoekere*: slanke og smidige. – *kjærlue*: omme, elskovsfulde. – *forsmagter*: vansmagter.

Jeg har faaet Brev fra dig, Nanette ...

Grundformen dateret 1832.

Digtformen er en sonet, se n.t.s. 153.

- 158 *sni*: smidig, bøjeleg, med overgang til slank. – *Karethen*: postkaretten var et ofte benyttet erotisk motiv i tiden, bl.a. hos Heinrich Heine (ty. digter, 1797-1856) og Christian Winther (se n.t.s. 80). Aarestrup har oversat Heine, jf. SS bd. 5, s. 124-153.

Kjære Fritz! titusind Tak ...

- 158 *Fritz*: Frederik Ulrik Timm, senere borgmester. – *Da jeg (...) stak*: digtets baggrund er Aarestrups rejse med Amalie Raben (se n.t.s. 54). – *Signet*: et lille segl. – *sporet*: med sporer. – *snoret Fak*: officersfrakke med snorebesætning. – *Vallak*: kastreret hingst. – *Flik-flak*: dansetrin, hvor danseren i et opspring slår fødderne mod hinanden eller over kors. – *(Sommer-)Bivouac*: lejr under åben himmel. – *Skive*: skydeskive. – *Attaque*: angreb. – *Skumpelskud*: ynkelig og ringeagtet person.  
159 *Correggio*, Antonio Allegri (1494-1534): ital. maler; i Dresden hænger »Madonna med S. Franciscus«. – *Carlo dotte* (1616-86): ital. maler; i Dresden hænger »Den hellige Cæcilia« og »Kristus velsigner brodet og vinen«. – *Antikker(ne)*: se n.t.s. 106. – *Prak (...) pmt (...)* med: kobslå. – *Pris*: måleenhed, så meget af fx tobak, man kan tage med tomme-, pege- og langfinger.

(W. Hogarths sidste Malerie)

H. Friis fra 1834-35.

Vers 1-45 er en nøje beskrivelse af Hogarths (se n.t.s. 110) sidste kobberstik (1764): »Finis, or the Tail-Piece. The Bathos, or Manner of Sinking in Sublime Painting; Inscribed to the Dealers in Dark Pictures« (da. »Finis, eller slustykket. Det travesterende stilbud/Den hule patos, eller det su-

blime maleris måde at synke på; stukket til forhandlerne i mørke billeders). Aarestrups kan til sin fortolkning af billedet have benyttet G. C. Lichtenbergs *Erklæring der Hogarth'schen Kupferstiche* (1801).

- 159 *Sølguden*: Apollon, if. gr. og rom. mytologi en kulturens gud med et omfattende ressort, der spænder fra solen og lyset over krigen (bueskydningen) og agerdyrkningen til musikken og digtningen; A. er fører for musernes kor (se n.t.s. 49). – *apoplektisk*: lammet.  
160 *viselig(en)*: klog, vis. – *Executi omnes*: lat., alle ud.  
161 *reffes*: ramme. – *Spalter*: her spanter: de bærende dele i en skibs-konstruktion.

Epigrammer

- 161 *Ohlenschläger*: se n.t.s. 29. – *Heiberg*, Johan Ludvig (1791-1860): da. digter, kritiker og i en årrække direktør for Det Kongelige Teater.  
162 *Andersen*, Hans Christian (1805-75): da. digter. – *flau Manner*: mat el. åndløs stil. – *Ingemans Romaner*: Bernhard Severin Ingemann (da. digter, 1789-1862), har bl.a. skrevet historiske romaner i stil med Sir Walter Scotts (se n.t.s. 141). – *Nyrenberger-Våner*: efter den ty. by Nürnberg: tarvelige pyntevarer, billigt legetøj. – *Molbech*, Christian (1783-1857): da. historiker, sprogmand og debattør. – *Christian Winther*: se n.t.s. 80. – *Hertz*, Henrik (1797 el. 1798-1870): da. digter. – *Tullin*, Christian Braunmann (1728-65): no. digter; Aarestrup citerer fra T.s. berømteste digt »En Maji-Dags« (1758) strofe 19 og 20. – *Cithar(klang)*: guitar- og lutlignende strengeinstrument. – *Grundtvig*, Nikolaj Frederik Severin (1783-1872): da. digter og præst. – *Apollo*: se n.t.s. 159. – *leverime*: om improviserede el. citerede selskabsvers.

Resignation

Datering: 1834.

- 163 *Glu*: barn el. ung pige.

Sommerfugle jeg elsker at fange et eneste Misgreb ...

Dateret 1834.

Verse målet er et elegisk distichon, se n.t.s. 156.

- 164 *fange et eneste Misgreb*: Friis har rettet: *fange; et eneste Misgreb*

Fortvivlelse

Grundformen dateret 1835.

- 165 *Chembimer*: engle, der med flammesværd vogter Paradis. – *Senapher*: engle af højeste orden. – *den sorte, faldne Dæmon*: allusion til Lucifer: den faldne Satan, jf. Luk. 10,18.

Paa Maskeraden ...

Grundformen dateret 1835.

- 165 *Contraparter*: modstandere.  
166 *Marekat(ten)*: langhalet centralafrikansk abe, der spillede en rolle i folketroen, måske med forbindelse til mare: et hekseagtigt, kvindeligt væsen.

Hemisphærerne

If. Friis fra 1836.

- 166 *Hemisphære(rne)*: halvkugle.  
167 *Vånker*: vandret.

Der er en Sjæl i denne Albu ...

If. Friis fra 1835.

Sml. m. s. 46 og 168.

Der er en Trolddom paa Din Læbe ...

Grundformen dateret 1835.

Sml. s. 46–47 og s. 167.

Tag dette Kys, og tusind til, du Søde ...

If. Friis fra 1835.

Digtformen er en sonet, se n.t.s. 153.

- 168 *Cancelliet*: se n.t.s. 17.  
169 *Huld*: skøn, yndig.

(Enthusiasme)

If. Friis fra 1835.

- 169 *Ginistan*: fabelland, beboet af ånder.

Hvilke Spaltringer og Ridser ...

- 170 *Tinte(r)*: farvetone.

310

Paamindelse ...

If. Friis fra 1835.

- 172 *gabe paa*: glo på. – *Alexander den Store* (356–323 f.Kr.): konge af Makedonien; allusion til sagnet om den gordiske knude. Den, der kunne løse knuden, skulle blive hersker over Asien; A. huggede den over med sit sværd.

Tilstaelsen

Trykt i *Nytaarsgave fra danske Digtere*, 1837.

Digtformen er en romance, se n.t.s. 9.

Forlægget er Heinrich Heines (se n.t.s. 158) digt »Don Ramiro» (*Buch der Lieder*, 1827).

- 172 *Donna Maja*: ej identificeret. – *Don Bermudes*: ej identificeret. – *Don Exechiel ben Ascher*: ej identificeret.  
173 *Oleanderblomst(en)*: se n.t.s. 60. – *kogle(d)*: trylle. – *Talismaner*: magiske genstande, tryllemidler. – *Gulnare*: datter til sultanen af Persien i eventyret om Aladdin fra *Tusind og én nat*; også brugt af Oehlenschläger i hans »Aladdins» (*Poetiske Skrifter*, 1805). – *Guadiana(s)*: flod, der løber tværs over Sydspanien og ned langs grænsen mellem Spanien og Portugal. – *Grube*: fordybning.  
174 *Alabast(erlampen)*: marmoragtig, halvgennemsigtig gips. – *Siera Nevada*: bjergkæde i det sydlige Spanien. – *Opal(en)*: farvespillende mineral, bruges som smykkesten. – *Beryll(en)*: grønlig ædelsten.  
175 *ben Abdalla(s)*: ej identificeret. – *Kobberhandske*, / *Don Ramiro de Navarra(s)*: den forsmædede elsker, der optræder som genfærd ved sin elskedes bryllup i Heines digt, se ovf. Heri findes dog ingen K. – *Donna Sancha(s)*: optræder i Victor Hugos (fr. digter, 1802–85) digt »Maurisk Romanze», som Aarestrup har oversat, jf. SS, bd. 5, s. 182–185. – *Donna Elvira(s)*: ej identificeret, kunne måske være allusion til Elvira i Mozarts opera »Don Juan» (1787). – *Tiukis(er)*: blågrøn smykkesten. – *San Jagos Sølvfingre*: apostel og helgen, if. middelalderlige sagn led han martyrdøden i Santiago de Compostela; sølvfingrene har ikke kunnet spores.

(Venskabstrøst)

Datering: 1836.

Digtformen er en ghasele, se n.t.s. 60. Sml. s. 60 og s. 176.

- 175 *limer*: giver ny livskraft. – *Sempenoviv*: huslog, af lat. *sempervivus*, stedselevende. – *skante hen*: vantrives. – *Synpathiens Lægedomme*: gen-

311

sidig påvirkning mellem naturfænomener, evt. beroende på overnaturlige egenskaber; også samfølelse.

#### Trudsel

Grundformen dateret 1836.

Digtformen er en ghasele (se n.t.s. 60). Sml. m. s. 60 og 175.

176 *Floribella*: ital., smukke blomst. – *Nectar(duaben)*: se n.t.s. 25.

#### Sonet

Datering: 1836.

Digtformen er en sonet, se n.t.s. 153.

177 *Vee* og *Vel*: ulykkelige og lykkelige livsomstændigheder; ondt og godt.

#### Eensomheden

Datering: 1837.

Ja, jeg har sværmet bagvendt for din Ynde ...

If. Friis fra 1837.

178 *flaue*: åndløse, dumme. – *Hippokænes Kilde*: if. gr. mytologi navnet på musernes kilde på bjerget Helikon, se n.t.s. 85.

179 *Alt var vel*: jf. 1. Mos. 1,31.

(Forgjæves! min Længsel)

Der er tale om fire fragmenter, skrevet på samme blad.

#### Hendes Lokker

If. Friis sandsynligvis fra 1837.

181 *ringe(nde)*: sno, vikle.

182 *kleftes*: spaltes, kløves.

#### Taarerne

If. Friis sandsynligvis fra 1837.

183 *Husvølse*: trost, opmuntring.

#### Tidlig Skilsmisse

If. Friis sandsynligvis fra 1837.

185 *Diagonen*: ryttersoldaten. – (*Papurskjæftet*): her bredt bånd båret om livet el. skulderen. – *Pallask*: svær, bred ryttersabel med lige klänge. – *Fandrik*: fanebærer.

186 *Bajadere*: indisk tempeldanserinde og -tjenerinde; også prostitueret sangerinde el. danserinde.

187 *Kynads*: metalbeklædning, der dækker overkroppen. – *Alabast*: se n.t.s. 174.

188 *Kakadu(en)*: papegøjeart. – *Damask*: tæt, mønstervævet stof af silke, uld el. bomuld, med et spil mellem skinnende og mat overflade. – *Blomstenen*: se n.t.s. 153. – *Før*: handlemåde, ydre fremtræden.

#### Frøerne

If. Friis sandsynligvis fra 1837.

189 *hvad*: i hvilken grad, hvor meget.

#### Hør, Dodens Klokker kime ...

If. Friis sandsynligvis fra 1837.

#### Bebreidelsen

Trykt første gang i *Gæa*, 1846.

191 *kærsk*: stærk og rask.

#### Digternes Prydelse

If. Friis fra 1837.

Digtformen er en makame: persisk digtform karakteriseret ved rimkæder, der falder med ulige mellemrum, og som er skrevet i prosa, se n.t.s. 60.

192 *Prydelse*: pryd. – *Christian Winther*: se n.t.s. 80. – *fonti jeg gav efter*: Winther opfordrede Aarestrup til at udgive sine digte, og Aarestrup angler i brevet efter Winthers dom. – *Babel*: if. 1. Mos. kap. 11 byggede menneskene i fællesskab en by med et tårn, der skulle nå op til himlen; men Gud forvirrede deres sprog og spredte dem over jorden, så de ikke kunne bygge byen og tårnet færdigt. – *Parabel*: lignelse. – *sammenstumpede*: samlet på tilfældig måde.

193 *Chenille*: stort skulderslag. – *vedejvæge*: forfriske. – *Tåbernakel*: her sjælels jordiske bolig.

#### Ritorneller

194 *Reinoklode(n)*: blommeart. – *Skarntyde(n)*: plante, kendt for sin giftighed. Her alluderes nok til Sokrates, som tomte giftbægeret. – *Anselmo*: evt. allusion til Anselm af Canterbury (1033-1109), ital. ærkebiskop og skolastiker. Som skolastiker (skolastikken bygger på tankens egen logiske konsistens frem for erfaringen) er han dov for det sanselige; Anselm var desuden kendt som en person, der ikke

- veg fra sit standpunkt, og hans tanker om synden fik afgørende indflydelse på middelalderens kristendom.
- 195 *Jasmin(en)*: fint, stærkt og sødt duftende tropisk, subtropisk busk, hvoraf der kan udtrækkes olie til parfume. – *Capricer*: lunefulde indfald.
- 196 *Ligbegængelse*: begravelsesprocession.
- 198 *Platoniker*: her om åndelig og usanselig person, især benyttet i forbindelse med erotik. – *Lids*: her kant ved kjolens udskjæring el. kæde til halssmykke.
- 200 *skikket*: velegnet. – *Helena*: i Homers *Iliaden* skænker *Venus* (gr. *Afrodite*, se n.t.s. 31) den trojanske prins *Paris* den skønne *Helena*, der var gift med Spartas kong *Menelaos*; dette ran blev årsagen til den trojanske krig.
- 201 *Tog Jupiter (...)*: if. gr. mytologi voldtog *Zeus* (lat. *Jupiter*) i skikkelse af en svane den skønne *Leda*, der var kongedatter i *Aitolien*. – *Tiftes*: se n.t.s. 152. – *carret*: firkantet. – *Furie*: rasende kvinde, if. rom. mytologi hævn gudinde. – *Amor (...)* *Psyche*: se n.t.s. 128.
- 202 *Ambrosia*: se n.t.s. 31. – *Catanader*: se n.t.s. 85. – *Nektar(kalken)*: se n.t.s. 25; kalk betegner blomsterbægret og alluderer evt. til bægret i *hadveren*.
- 203 *værlig*: forsigtig. – *Herakles*: lat. *Herkules*, if. gr. mytologi en helt, om hvem der berettes sagnet om de 12 arbejder; i det 9. arbejde overvandt H. *Amazoner*(ne); if. gr. mytologi et folkefærd af jagende og krigeriske kvinder. – *Salpiglose(n)*: *salpiglossis sinuata*, da. trompettunge pga. dens tragtformede krone. – *Salvie(n)*: læbeblomstret urt, har en dyb tolebet krone. – *Balsamin(en)*: springbalsaminen slynger sine frø ud ved berøring, heraf lat. *impatiens noli-tangere*: utålmodig rør mig ikke. – *Jalap(pen)*: mexicansk plante, der er i familie med *convolvulus* (snerle) og derfor kan forveksles med en klatreblomst. – *Gentian(en)*: da. ensian.
- 204 *Levkoi(en)*: levkoj; se n.t.s. 135. – *Ellepiger (...)* *Elverhøien*: i folkeviserne lokkes unge giftefærdige mænd af ellepigerne ned i elverhøjen (se n.t.s. 20) til erotiske erfaringer, der gør dem uegnede til ægteskab. – *Mahre*: udtrykket *store Bøger* kan henvise til poppelrosen, der er robust og har purpurrode blade. – *Toffelblomst*: blomsten kan minde om en udrådt toffel, derfor tilnavne som fruetoffel, dronningens morgensko, kællingelomme, strikkepose. – *Skabiøse*: lat. *sabies*: fiat, som den er blevet brugt imod; typisk med brunrod blomst. – *marmor*: bestående af marmor. – *Diptanne*: også kaldt brændende busk, fordi de æteriske olier, som planten indeholder,

fordamper så kraftigt på varme dage, at dampene ved vindstille kan antændes over planten. – *Dryade*: dryas, slægt af rosenfam., vokser i arktiske, subarktiske og alpine områder; se også n.t.s. 118. – *Hibisk(en)*: hibiskus: har store åbne, enkeltstående blomster i stærke farver.

- 205 *Sværdlilie(n)*: iris: blomsten er blå, hvid el. gul med lodrette højblade og bagudkrummede ydre blade. – *Abe(n)*: lat. *minulus*; også kaldet åben abeblomst pga. kronens åbne form. – *Negenøje*: en lampret (fisk, der suger sig fast, typisk til sten), hvis gælleåbninger ligner øjne. – *Niagara*: flod på grænsen mellem USA og Canada med et stort vandfald. – *Posekigger*: toldkontrollør, i overført betydning en, der snager. – *rasende*: gal. – *Tistille*: om dameunderbukser, permissioner. – *Pennille*: evt. allusion til den geskæftige tjenestepige i Holbergs komedier.
- 206 *Humle*: slægt af hampfamilien, har en bitter smag og nedadhængende blade, benyttes til ølbrygning.
- 207 *Dina(s)*: evt. forkortelse af lat. *Diana* (gr. *Artemis*), gudinde for jagt og kyskhed. – *ogsaa svæve*: end svæver. – *ziitligt*: her pynteligt, nydeligt. – *Arne(n)*: åbent ildsted, i overført betydning hjem. – *Leda (...)* *Svanen*: se n.t.s. 201. – *Cyprøser*: se n.t.s. 142.

#### Drankeren Barthold

Trykt første gang i *Odeum* II, 1839. En rettet renskrift findes i Aarestrups samling fra 1820 af håndskrevne digte (i SS kaldt »D 20«).

Digtformen er en romance, se n.t.s. 9.

209 *borg*: få på kredit.

210 *bnsten*: gået i stykker, bristet.

#### Digte efter 1838

##### Den Sovende

Trykt første gang i *Gesa*, 1846.

213 *Huld(e)*: skøn, yndig. – *Ordenssmykke*: orden, der bæres fx i en kæde om halsen.

##### Drømmen

Datering: 1837.

214 *(Kjorel)bnen*: kant, bort. – *Glavind*: lanse, spyd, evt. sværd. – *Judith*: i den apokryfe (dvs. af kirken ikke anerkendte) *Judiths Bog* i GT